

RECHTERS WILLEN HUN ROOSTERS NIET GEVEN

van de politie is onder de maat. Bij de regionale recherche werken vijftien mensen. Dat moeten er tachtig zijn. Waar blijven die mensen? Of neem de criminele beleidsanalyse. Wat speelt er in onze regio op het gebied van de criminaliteit? Dat weten ze niet. Cybercrime, ook zoiets. Vraag de politie eens wat ze doen op dit terrein. Ik vrees het antwoord. Overal is personeelsgebrek. En dat is fruikend."

VERTELLEN

Vijf dagen lang schuifel ik door de steriele gangen met aan weerskanten opgeruimde kamers. Een aantal OM'ers vond het een slecht idee een journalist rond te laten lopen. Wie niet wil, hoeft niks te zeggen, dat is zo afgesproken. De meeste mensen die ik tref, vertellen graag en enthousiast over wat ze doen. Zo houdt Herman zich bezig met de niet strafrechtelijke taken van de officier van justitie: het geven van toestemming om direct na de ondertrouw te huwen en dus niet de wettelijk verplichte 14 dagen wachttijd in acht te nemen. Of het verrichten van handelingen die te maken hebben met de wet op de lijkebezorging inzake niet natuurlijk overlijden. In 2014 stierven 1200 mensen in Noord-Nederland zo'n niet-natuurlijke dood. Harry vertelt ook graag, maar mag niet al te veel zeggen: hij doet de beveiliging van bedreigde personen. Komt dat voor dan? Geval honderd van dit jaar is net ingeboekt. Harry: „Het OM houdt zich bezig met opsporing. Ik voorkom misdrijven."

In de kantine op de vierde verdieping en met een fraai uitzicht op de Piccardthofplas is tweewekelijks een zeepkistbijeenkomst. Plaatsvervangend hoofdofficier van justitie Hessel Schuth en Corien Fahner praten de medewerkers bij over actuele en lopende zaken. Op een scherm worden nieuwsberichten uit deze krant of van een van de regionale omroepen getoond. Schuth deelt mee dat de personeelsbarbecue zeer geslaagd was en vertelt era iets over ondermijningscriminaliteit. Corien Fahner vertelt met genoegen over de uitspraak van het gerechtshof dat de twee Bierumer wietkwekers - anders dan de rechtbank in Groningen - toch een straf heeft opgelegd. Fahner: „Dat is een overwinning voor het OM, mensen." Ze vertelt over de brandonderzoeken in Hoogeveen die moeizaam verlopen. Over de Jumbo-zaak in Groningen.

Ik schuifel aan bij de Weekdienst waar Ineke van Overbeeke als officier van justitie van dienst via een roodgloeiende telefoon vragen moet beantwoorden en voortdurend, vaak op basis van summere informatie, beslissingen moet nemen met soms ingrijpende gevolgen. Vragen komen vooral van politieagenten. Kan Jantje worden gearresteerd, kan Piet die al is aangehouden niet in beperking? Mogen we een spoedtrap plaatsen? Overbeeke: „Zo'n dienst duurt een week. Op vrijdag kun je me wedragen."

Tijdens de lunch valt van alles te noteren. Sommige officieren van justitie vinden het niet kunnen dat rechters in Assen protesten tegen de ontmanteling van de Drentse

rechtbank. „Kan echt niet." Anderen hebben begrip. „Wij zaten in Assen in dezelfde situatie. Pas nu, twee jaar later, zien we de voordelen in van samen in één gebouw." De lunch is verdeeld. Een officier: „Ik weet het niet. Iedereen reorganiseert, regionaliseert en moet bezuinigen. Is het gek dat het soms fout gaat?"

Ik bezoek de documentenkamer, een kloppend hart van de OM-organisatie. Documenten, processen-verbaal die (digitaal) van de politie komen, worden hier uitgeprint. De geprinte documenten gaan in dozen met een auto met chauffeur naar Almelo. Drie keer per week. In Almelo wordt alles gescand. De stukken komen vervolgens als digitale bestanden terug in Groningen. Daar worden ze aan de dossiers toegevoegd. Omdat de rechtbank met een ander systeem werkt, willen de rechters de stukken graag op papier. Op de rechtbank wordt dan weer van alles uitgeprint. De medewerkers van de documentenkamer zeggen dat het de bedoeling is dat het over een paar jaar anders gaat.

Dat geldt ook voor COMPAS. Binnen de strafrechtketen is dat het computersysteem dat wordt geroemd omdat het altijd werkt. Het is een systeem uit 1991. Het werkt zonder muis, want die bestonden toen nog niet. De vrees is dat COMPAS wordt vervangen door een nieuw systeem. Dat zou wel eens desastreus kunnen uitpakken.

MEERVOUDIGE STRAFKAMER

Ik wil de planken, de kasten, de kamers zien waar al die strafdossiers liggen, de zaken ook die twee, soms drie jaar oud zijn alvorens ze worden voorgelegd aan rechters. Kamer 32, derde verdieping, afdeling Administratie Meervoudige Strafkamer. MK. Daar liggen ze. In metalen kasten, in stapels op de grond, op de bureaus waar nauwelijks nog ruimte is voor een toetsenbord. Weinig mensen verzetten hier bergen werk. Het werk dat ertoe moet leiden dat een strafzaak met alles erop en eraan in de rechtbank kan worden behandeld. De MK behan-

delt de zwaardere strafzaken, van inbraken, straatroven, overvallen, akelige zedenzaken, zware mishandelingen tot aan moord en doodslag. De medewerkers: „Er zijn minder zaken, maar daar merken wij maar weinig van. Werken heet hier broo'n. Voor een lunch is meestal geen tijd, het is een broodje eten aan het bureau." Iemand zegt: „Wij zijn blij wanneer in de krant staat: 'De rechtbank doet over twee weken uitspraak'. Dan weten wij dat een zaak goed is verlopen."

Een strafzaak kan pas doorgaan als alles samenvalt. Dat de juiste officier van justitie met het correcte en volledige strafdossier op afgesproken dag en tijdstip in de juiste rechtszaal van de aangewezen rechtbank van Groningen, Assen of Leeuwarden zit, waar op dat moment ook de juiste rechters, de juiste advocaten, opgeroepen tolken, medewerkers van de reclassering en eventuele slachtoffers zitten. En, ook niet vergeten: de juiste verdachte(n). Bij dit proces, zeggen de makers van de afdeling Zittingsroosters, is de rechtbank leading. En dat is knap lastig. De makers: „Wij moeten plannen, maar de rechters willen hun roosters niet doorgeven. Privacy, zeggen ze dan. Het zal, maar wij kunnen dan niet zo veel."

Sus Broekstra is assistent officier van justitie. Zij beoordeelt zaken die via de politie binnenkomen. Zij moet seponeren, voorwaardelijk seponeren, besluiten de zaak af te doen met een strafbeschikking (schadevergoeding, werkstraf, rijontzegging) of besluiten de zaak voor te leggen aan de rechter. Dagvaardt dus. Sus Broekstra is gedreven: „Ik ben een multitool, ik maak meters, ik doe zeker zo'n achthonderd zaken per jaar. En ja, er gaan dingen mis. Ik voel wel eens frustratie als ik met een zaak wordt geconfronteerd uit een politiekast van 2013. In de rechtszaal sta je dan met het schaamrood op de kaken."

Maar: „Er gebeurt hier ook ontzettend veel. Er wordt gewoon snoeihard gewerkt. Ik heb wel eens het gevoel dat we moeten fietsen op een fiets terwijl de trappers ontbreken. En toch gaan we." Waarom ontbreken die trappers? Broekstra: „Het is ook de schuld van de bureaucratische rompslomp. In mens is gewoon de printer op de derde verdieping stuk. Stom. Je kunt dan wel van alles gaan roepen, maar dat schiet niet op." Ze zegt: „Er gaat ook heel veel wel goed."

NIUWE DENKEN

Pieter van Rest is een enthousiast pleitbezorger van het nieuwe denken. „Het strafrecht is niet altijd de oplossing. We moeten

De Vissenkom. De vloeren en muren in het OM-gebouw in het zuiden van de stad Groningen zijn spierwit, de deuren van glas. In zithoekjes staan hippe meubels, hier en daar hangen moderne kunstreproducties. Het oogt er smetteloos, maar vlekkeloos verloopt het niet.

veel meer overleggen met het lokale bestuur, met de burgemeesters. Wat kunnen die doen? In ieder geval meer dan nu gebeurt. Probleem is dat het oude denken overheerst. Het is een kwestie van tijd." Dit vindt ook officier van justitie Liesbeth Joosten. Zij zegt: „Wij moeten met z'n allen wat slimmer worden. Wat wij doen, mag best wel wat meer effect sorteren."

Joosten geeft een voorbeeld uit haar praktijk. „Echtbaar van in de zeventig. Doen samen boodschappen. Hij steelt, stopt in winkels spullen in de tas. Zij weet dat, maar durft niets te zeggen, omdat ze zich schaamt. Vooral daarom. De man heeft een hersenbloeding gehad en is nu niet meer de persoon die hij altijd was. Er komen aangiftes van winkeldiefstal. Voordat zo'n man voor de rechter staat, is er een jaar verstreken. Capaciteit. Met zo'n zaak moeten we dus anders omgaan, daar moet het OM een andere rol gaan spelen, samen met onze partners in de strafrechtketen. Want we moeten die man niet straffen, we moeten zo'n echtbaar helpen."

Uiteindelijk, verwacht Joosten, komt er minder strafrecht.

Het was de taak van hoofdofficier van justitie Jan Eland om van 'Groningen', 'Assen' en 'Leeuwarden' een Openbaar Ministerie Noord-Nederland te maken. Eland spreekt niet tegen dat het nog niet loopt zoals het wel moet. „Er zijn hier nog steeds mensen die terugverlangen naar Assen, dat was daar een grote familie. Hier in Groningen werkt een mevrouw die haar werkplek eerder in Leeuwarden had. Tussen de middag ging ze naar huis om haar hondje uit te laten. Dat kan niet meer. Die collega is hier

“ IEDEREEN REORGANISEERT, REGIONALISEERT EN MOET BEZUINIGEN. IS HET GEK DAT HET SOMS FOUT GAAT?

niet gelukkig. Maar we hebben de grootste ellende achter de rug. We zijn langzaam maar zeker één organisatie geworden."

Maar wel een organisatie die fors moet bezuinigen. Eland: „Wij moeten gigantisch bezuinigen, landelijk 145 miljoen euro. We zitten nu op 80 miljoen. De sluiting van de parketten in Assen en Leeuwarden heeft financieel veel opgeleverd. De tweede helft van de operatie wordt lastiger. Het moet nu uit de mensen komen, terwijl de rek er bijna uit is. Het is buffelen. We lopen nu langs de rand van de afgrond."

Ze willen bij het Openbaar Ministerie niet overkomen als een stelletje zeuren die anderen de les lezen. Maar ze willen ook niet om de zaken heen draaien. Eland: „Voor de rechtbank zijn wij hofleverancier van zaken. En met die rechtbank is het lastig onderhandelen. Hoewel het rechtbank Noord-Nederland heet, hebben wij te maken met drie rechtbanken, met drie verschillende culturen. De ene rechtbank wil een roze omslag om het dossier, de andere een groene. De ene wil het zus, de andere zo. Het is

nog niet een club. De rechtbank staat op het punt waar wij drie jaar geleden stonden. Ze moeten nog door een heel moeilijke tijd heen." Er zijn irritaties over en weer. Eland: „Soms voelen we ons gepiepld door de rechters. Zowel op de zitting als buiten de zittingszaal. Dan krijgen wij de schuld van fouten, terwijl die rechters echt wel beter weten. Ik vind dat zorgelijk. Een geplande strafzaak gaat niet door omdat er nog geen rapportage van deskundigen is. De rechters verwachten dat wij dat dan wel even regelen. Maar hoe dan?"

„En de politie? De OM-baas: „We hebben onze agenten goed opgeleid wat betreft bejegening. Het beste wapen van de Nederlandse politie is de mond. Daar ben ik best trots op. Ga naar Frankrijk en kijk hoe agenten daar mensen benaderen. Dat wil je niet. Probleem is dat politiemensen van nu niet meer leren hoe ze een proces-verbaal moeten schrijven. Ook daar hebben wij last van. Wij hebben last van een gebrek aan kwaliteit bij de politie. De politie is momenteel erg met zichzelf bezig. Er zijn nog steeds te weinig rechercheurs."

„Het is waar dat de traditionele criminaliteit afneemt. Maar een beetje crimineel houdt zich tegenwoordig bezig met mensenhandel en cybercrime. Daar moeten we het antwoord nog op vinden. Ik hoop dat het niet te lang meer duurt alvorens de politie zichzelf heeft hervonden. Het cao-conflict werkt verlamdend. Ik realiseer mij dat ik ongelooftwaardig begin te worden, want ik roep het al een tijdje. Maar ik ga er nog steeds vanuit dat de teruggang van het aantal strafzaken een tijdelijke dip is. Dat is mijn stellige overtuiging."

